

Datum

2026-04-23

Adress

August Palms Plats 1

Diarienummer

STK-2026-367

Yttrande

Till

Klimat- och
näringslivsdepartementet

**Remiss klimat- och näringslivsdepartementet -
Betänkandet En kortare instanskedja för mark- och
miljöärenden (SOU 2025:122)**

KN2026/00379

Sammanfattning

Malmö stad instämmer i flera av betänkandets förslag och anser att det i grunden är positivt med en effektivare process för mark- och miljöärenden. Samtidigt får effektivitet inte gå före demokratiska värden och möjligheten att få sin sak överprövad på ett säkert sätt. Malmö stad anser därför att det finns både för- och nackdelar med att slopa länsstyrelsen som remissinstans i mål enligt plan- och bygglagen och miljöbalken samt att det kan finnas en risk för att flera avgöranden inte kommer att vara materiellt riktiga om möjligheten att få prövningstillstånd inskränks genom att ändrings- och granskningsdispens tas bort till Mark- och miljööverdomstolen. Malmö stad avstyrker förslagen om ny avgift vid överklagande till mark- och miljödomstol och Mark- och miljööverdomstolen samt förslaget om att samrådskretsen vid planläggning i detaljplan begränsas. Detta då det bedöms inskränka på de demokratiska rättigheterna i större utsträckning än vad förändringarna kan anses göra nytta.

Yttrande

3.7.3 Ny instansordning för ärenden och mål enligt plan- och bygglagen

Malmö stad bedömer att det finns både för- och nackdelar med förslaget om en ny instansordning för ärenden enligt plan- och bygglagen. Att slopa länsstyrelsen i instanskedjan kan leda till en effektivare överprövning, vilket kan vara positivt. Instansordningen skulle också bli enhetlig enligt den ordning som redan gäller för beslut att anta detaljplaner. Malmö stad anser också att det kan vara en fördel att länsstyrelsen får en renodlad roll som tillsynsvägledande myndighet och ansvarig myndighet för tillsyn i form av överprövning av detaljplaner och områdesbestämmelser.

Malmö stad anser dock att det också finns en risk för en kraftig begränsning för både enskild och allmän part att få sin sak överprövad, då överprövningen endast kommer att kunna ske i två instanser – mark- och miljödomstol och Mark- och miljööverdomstolen. Det är i betänkandet inte heller helt klarlagt om borttagande av länsstyrelsen ur instansordningen faktiskt kommer leda till en mer effektiv överprövning, då många mål som idag överprövas av länsstyrelsen inte överklagas till mark- och miljödomstol. Vidare anser Malmö stad att det finns en risk för att den lokala kännedomen inte får samma genomslag i bedömningarna om länsstyrelsen slopas från instanskedjan. Skulle förslaget genomföras är det av vikt att även fortsatt säkerställa lokal kännedom i hanteringen av ärenden och mål, exempelvis genom mark- och miljödomstolarnas tekniska råd.

3.7.4 Ny instansordning för ärenden och mål enligt miljöbalken

Malmö stad bedömer att det finns både för- och nackdelar med förslaget om en ny instansordning för ärenden enligt miljöbalken. Malmö stad delar utredningens bild att handläggningstiderna för vissa miljöärenden är långa och att det kan vara motiverat att genomföra åtgärder för att effektivisera processen.

Malmö stad anser dock att det också finns en risk för en kraftig begränsning för både enskild och allmän part att få sin sak överprövad, då överprövningen endast kommer att kunna ske i två instanser – mark- och miljödomstol och Mark- och miljööverdomstolen. Det är i betänkandet inte heller helt klarlagt om borttagande av länsstyrelsen ur instansordningen faktiskt kommer leda till en mer effektiv överprövning, då många mål som idag överprövas av länsstyrelsen sedan inte överklagas vidare. Vidare anser Malmö stad att det finns en risk för att den lokala kännedomen inte får samma genomslag i bedömningarna om länsstyrelsen slopas från instanskedjan. Skulle förslaget genomföras är det av vikt att även fortsatt säkerställa lokal kännedom i hanteringen av ärenden och mål.

3.7.5 Instansordningen för ärenden om fastighetsbildning bör inte ändras

Malmö stad delar utredningens bedömning att nuvarande instansordning bör vara kvar för denna typ av mål och ärenden, av de skäl som framgår av utredningen.

3.7.6 Fullföljdsförbud införs avseende beslut om avvisning av överklagande vid mark- och miljödomstol

Malmö stad instämmer med förslaget.

3.7.7 Mer samordnad reglering av när och hur mål som rör försvaret ska överlämnas till regeringen

Malmö stad har ingen synpunkt på förslaget.

3.7.8 Mark- och miljööverdomstolens roll som prejudikatinstans förstärks

Malmö stad instämmer i att om mark- och miljööverdomstolens roll som prejudikatinstans förstärks bör mål av principiell betydelse kunna avgöras med förstärkt sammansättning.

4.6.3 Dispensgrunderna för prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen begränsas

Om Mark- och miljööverdomstolens roll som prejudikatinstans förstärks, så bör dispensgrunderna begränsas till prejudikatskäl och synnerliga skäl. Om förslaget genomförs anser Malmö stad att bestämmelserna om dispens bör vara fakultativa. Malmö stad anser också att det bör införas en möjlighet för mark- och miljööverdomstolen att begränsa ett prövningstillstånd till en viss prejudikatfråga för att åstadkomma en mer ändamålsenlig prövning. Dessa förändringar skulle kunna bidra till en mer styrd överprövning där ärenden med juridisk eller praktisk relevans tas upp.

Som utredningen konstaterar så innebär väntetider i mark- och miljömål inte samma allvarliga konsekvenser för enskilda som i exempelvis mål till Migrationsöverdomstolen. Samtidigt innebär förslagen med att stryka länsstyrelsen som överklagandeinstans och begränsningen av dispensgrunderna i Mark- och miljööverdomstolen att den som är missnöjd med ett beslut enbart kommer att kunna få sin sak prövad i mark- och miljödomstol, så länge frågan inte har prejudikatvärde. Antalet överprövningsinstanser kommer att bli färre än jämfört med vad som gäller för andra förvaltningsrättsliga mål. Då det i regel bör vara en enskild som överklagar ett myndighetsbeslut till mark- och miljödomstol, kommer tillsyns- och prövningsmyndigheter normalt sett aldrig kunna överklaga en ändring av tillsyns- och prövningsmyndighetens eget beslut utan att frågan har prejudikatvärde eller att det finns synnerliga skäl för prövningen. Malmö stad menar att man mot denna bakgrund inte ska underskatta risken att fler avgöranden inte kommer att vara materiellt riktiga om möjligheten att få prövningstillstånd inskränks genom att ändrings- och granskningsdispens tas bort.

5.7.2 Klagorätten för enskilda på mark- och miljöområdet bör inte begränsas

Malmö stad instämmer med att klagorätten för enskilda inte bör begränsas, av de skäl som anges i betänkandet. Malmö stad delar utredningens bedömning att det inte är lämpligt att i lag begränsa klagorätten med utgångspunkt i de klagandes motiv för ett överklagande.

6.7.3 Ny avgift vid överklagande till mark- och miljödomstol och Mark- och miljööverdomstolen införs

Malmö stad avstyrker förslaget. Som utredningen konstaterar skulle avgift för att få överklaga ett beslut vara en nyhet i svenskt rättssystem. Vid en avvägning med de rättssäkerhetsintressen som talar mot att införa en sådan avgift anser stadsbyggnadsnämnden till skillnad från utredningen att det inte finns tillräckliga skäl för att införa en avgift för att överklaga på just mark- och miljörettens område. Oavsett att den föreslagna avgiften är relativt låg finns en risk att även de som menar sig ha grund för att överklaga ett beslut avstår av ekonomiska skäl, vilket ur demokratisk synpunkt är allvarligt. Risken att en avgift kan medföra att enskilda avstår från att få sin sak prövad bör anses väga tyngre än de eventuella effekter en avgift bedöms medföra.

7.7.2 Krav på tidsfrist för meddelande av dom efter huvudförhandling eller sammanträde införs i samtliga mål

Malmö stad instämmer med utredningens överväganden och förslag. Förslaget kan visserligen leda till att dessa mål behöver prioriteras över andra mål och att domstolarna får svårigheter att hålla tidsfristen om det i sent skede framkommer behov av komplettering. Kravet medför dock sannolikt ett behov för domstolarna att innan huvudförhandling eller sammanträde vara väl insatta i utredningen och att utöva en tydlig processledning. Detta bedöms vara positivt för förutsebarheten för handläggning i mark- och miljödomstolen.

8.7.3 Enklare process för planeringsbesked

Malmö stad tillstyrker utredningens förslag. Malmö stad har hittills inte utnyttjat möjligheten att söka planeringsbesked men en förenklad process är positiv om kommunen i framtiden skulle se fördelar att ännu tidigare få länsstyrelsens syn på markens lämplighet för tänkt ändamål.

8.7.4 Samrådsprocessen vid planläggning i detaljplan förtydligas

Malmö stad tillstyrker utredningens förslag. Förslag till förtydliganden bedöms bidra till en effektivare och mer förutsebar detaljplaneprocess.

8.7.5 Samrådskretsen vid planläggning i detaljplan begränsas

Malmö stad avstyrker förslaget. Plansamrådet fyller en viktig demokratisk funktion. Mot bakgrund av Malmös bebyggelsestruktur, med en hög andel hyresrätter, så finns det risk att en begränsning minskar delaktigheten under planprocessen för en stor grupp boende som direkt kan påverkas av planförslag. Malmö stad anser också att det är tveksamt om de eventuella vinster i effektivitet som ändringen kan medföra väger upp den försämring av den demokratiska förankringen som blir en följd av att dessa grupper inte längre skulle ingå. Vidare är ett av syftena med samråd att inhämta kunskap. En följd av att begränsa samrådskretsen kan innebära att relevant information inte kommer till planmyndighetens kännedom.

8.7.6 Bestämmelser om plankostnadsavtal införs

Malmö stad tillstyrker utredningens förslag. Malmö stad ingår redan idag så kallade planavtal om kostnader för framtagande av detaljplan, i likhet med många andra kommuner. Det är positivt att möjligheten att ingå sådana avtal i stället för att ta ut planavgift framgår av lagstiftningen.

8.7.7 Bestämmelserna om krav på utredning vid planläggning bör inte ändras

Malmö stad instämmer med utredningens överväganden och förslag. Tydliggörande av krav på utredning bidrar till en effektivare planprocess. I likhet med utredningen menar Malmö stad att det är lämpligt att det sker genom förbättrad vägledning.

Ordförande

[Förnamn Efternamn]

[Fyll i titel]

[Förnamn Efternamn]

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden.]